

בס"ד, ט"ו בתמוז תשע"ז
9 ביולי 2017
תיק 77027

החלטה בנוגע למקום הדין

בעניין שבין

הנתבע	התובע
מר ישראל	מר יהודה
ארה"ב	ישראל

ע"י באי כוחו טו"ר נ' ותי'

א. רקע

1. החברה שהתובע והנתבע שותפים בה הוקמה בשנת 2008 (להלן החברה).
2. החברה נרשמה במדינת ישראל כחברה, על פי חוק החברות, בשנת 2009.
3. שני הצדדים הם בעלי מניות בחברה. התובע הוא תושב ישראל והנתבע הוא תושב ארה"ב.
4. ב-2009 הצטרף הנתבע לחברה בתפקיד של מנכ"ל.
5. בין הצדדים מחלוקת כספית.
6. התובע הגיש תביעה בבית דין זה, ואילו הנתבע דורש שהדין יתקיים בבית דין שבארה"ב.
7. בהחלטה זו נעסוק אך ורק בשאלת מקום הדין.

ב. טענות התובע

1. הנתבע לא מילא את תפקידו בחברה, והוא גם דייל את מניות החברה באופן לא חוקי.
2. החל משנת 2010, הנתבע שכנע את התובע להשקיע סכומים גדולים בחברה (מאות אלפי דולרים) על סמך נתונים מוטעים. גם לאחר שנודע לתובע על מצבה האמיתי של החברה, המשיך התובע להשקיע סכומים גדולים בחברה בניסיון להציל את מה שכבר הושקע בעבר.
3. על כן, התובע דורש שהנתבע יפצה אותו בסכום שבין 145,000-1,500,000 דולר עבור ההשקעות בחברה, וגם עבור המשכורות שהיה התובע אמור לקבל, ולא קיבל, לדבריו, בגלל הונאת הנתבע. בנוסף, התובע דורש שהנתבע יחזיר לו את דמי אגרת התביעה ושכר טרחה עבור טוען רבני.

עמוד 1 מתוך 5

4. רוב העובדים של החברה, כולל מתכנתים, וכן כל היועצים שלה עבדו בישראל. וכן החברה עצמה ממוקמת בישראל. ולכן יש להתדיין במדינת ישראל. שאר הנימוקים של התובע בעניין מקום הדיון יובאו לקמן בסעיף ד'.

ג. טענות הנתבע

1. התובע בדק את מצב הכלכלי של החברה באופן מעמיק ויסודי, והוא הבין את מצב האמיתי של החברה לפני שהוא השקיע.
2. התובע כתב במפורש שהוא לא התכוון לקבל משכורת קבועה מהחברה עד ששיגו משקיעים נוספים או עד שהחברה תהיה רווחית.
3. אין לחברה מיקום אמיתי מאחר שהיא הייתה חברת אינטרנט.
4. הרבה עובדים עבדו מחוץ לארץ, ולכן אין לראות בחברה חברה ישראלית.
5. לאור מה שאמור למעלה, יש להתדיין במקום הנתבע, על פי ההלכה שהולכים אחר הנתבע. בנוסף, אין ממש בנימוקים שהעלה התובע במקרה שלנו להתדיין במקום התובע (כמו שנפרט למטה בסעיף ד').

ד. מקום הדיון כאשר הנתבע מתגורר בחו"ל

הלכה פסוקה היא (רמ"א חו"מ סי' יב סעיף א) שהתובע הולך אחר הנתבע. התובע הביא כמה נימוקים לכך שלדעתו יש לראות בדיון לפנינו כחריג לכלל הזה, והנתבע הגיב לטענותיו. נדון בטענות העיקריות אחת לאחת.

התובע טען שיש להתדיין במקום העסק, דהיינו מדינת ישראל, וזאת ע"פ חבל-אחרונים ובראשם הרשב"א (ב, שדמ) והמהרשד"ם (חו"מ סי' קג).

לעומת זאת הנתבע טען שמדובר בחברת אינטרנט שממוקמת במרחבי הסייבר ולא במיקום גאוגרפי זה או אחר. בנוסף, המו"מ נעשה בעיקר מול אדם אחר שאינו הנתבע, או בדוא"ל וטלפון מול הנתבע, והפגישה בין הצדדים התקיימה לאחר כניסת התובע לחברה. זאת ועוד, חתימת בעלי המניות על מסמכי החברה נעשתה כל אחד במקומו.

התובע לא הכחיש את הטענות העובדתיות של התובע לגבי המו"מ בין הצדדים. אולם טען שכיוון שהחברה רשומה בישראל ופעילותה נעשתה בישראל הרי שיש לראות בישראל את "מקום העסק" שבו צריך להתדיין.

1. דיון במקום בו נמצא רכושו של הנתבע

בשו"ת הרשב"א (ב, שדמ) כתב:

עמוד 2 מתוך 5

**שורת הדין כל שיש נכסים לשמעון במונטשון צריכין בית דין להזקק לראובן
ושולחין לשמעון לבא לדון עם בעל דינו בפניהם.**

הרשב"א לא הסביר מדוע יש משמעות לשאלה היכן נמצאים נכסי הנתבע, אולם, מרן הרב ישראלי ביאר זאת כך (משפטי שאול סימן מב):

כי אם אין לו (=לנתבע) כאן נכסים וממילא יצטרך המלוה ללכת למקומו של המלוה (=צ"ל הלווה) כדי לגבות חובו, מעתה הוי כאילו יש לו למלוה דרך לאותה העיר של הלוה, ובזה גם הלוה יכול לכופו להתדיין שם.

דהיינו, לדברי הרשב"א ניתן לכפות דיון במקום העסק רק כאשר רכושו של הנתבע נמצא באותו מקום. אבל אם רכושו של הנתבע נמצא במקומו של הנתבע, אזי כיון שמימוש פסק הדין יהיה במקום הנתבע, גם את הדיון יש לקיים באותו מקום.

ברוח זו כתב גם תרומת הדשן (סימן שה, הובאו דבריו ע"י מהרשד"ם חו"מ סי' קג), שניתן לתבוע אדם במקום בו רכושו נמצא, כאשר יש חשש שלא ניתן יהיה לכפות אותו לבצע את פסק הדין אם הדיון יתקיים במקום מגוריו.

במקרה זה, הנתבע הוא בעל מניות בחברה הרשומה בישראל, כך שיש לו רכוש בישראל. אולם, הנתבע הצהיר כי שווי מניותיו בחברה הוא זעום וחסר משמעות אל מול גודל התביעה. הנתבע לא הכחיש זאת. ולכן, אין לחייב את הנתבע להתדיין בישראל מטעם זה שנכסיו בארץ.

2. דיון במקום בו נכרתה העסקה

מקור מרכזי נוסף הוא דברי מהרשד"ם (חו"מ סימן קג) שכתב כך:

אני אומר שכל שכן שיש לנו לומר שלא אמרו שילך התובע אחר הנתבע אלא כשנעשה המשא ומתן שביניהם זה במקומו וזה במקומו, אבל כאשר היו שניהם במקום אחד ואח"כ הרחיק הנתבע נדוד פשיטא ופשיטא שאם יש יכולת בתובע להביאו למקום התובע או שיש כח ביד ב"ד יביאוהו...

דהיינו, כאשר שני הצדדים היו במקום אחד ובו הם בצעו את העסקה – שם יש לדון. לעומת זאת, כאשר המשא ומתן התנהל כאשר כל אחד מהצדדים נמצא במקומו – אזי זכותו של הנתבע לדרוש שהדיון יתקיים במקומו.

נחלקו אחרוני זמננו מה הדין במקרה בו בא-כוחו של הנתבע חתם בעירו של התובע (ראו משפטי שאול סימן מ, עמ' רסד, מחלוקת הרב ישראלי הרב אליהו).

בכל מקרה, כאן טען הנתבע שהוא חתם על העסקה במקומו, והתובע לא הכחיש זאת. משכך, על פי דברי מהרשד"ם עצמו יש לקיים את הדיון במקומו של הנתבע.

קל וחומר לפי תקנות הדיון (פרק ב, יב) בהן נקבע: "נעשתה עסקה במקום מגוריהם של שני הצדדים, ואחר-כך עזב אחד מהם את המקום-הברירה ביד התובע להגיש תביעה... במקום

עמוד 3 מתוך 5

העיסקה" דהיינו, בתקנות הדיון הגבילו את דין מהרשד"ם רק למקרה בו העסקה נכרתה במקום מגוריהם של הצדדים.

3. מדינת ישראל כמקום הוועד

טען התובע, ע"פ דברי הגר"ש ישראלי (משפטי שאול, סימן מב), שיש לבתי דין של מדינת ישראל דין של מקום הוועד, ובגלל זה המשיך התובע לטעון שבמקרה שלנו התובע יכול לכוף את הנתבע לדון במקום הוועד.

אלא שדברי הגר"ש ישראלי, שבתי דין של מדינת ישראל יש להם דין של מקום הוועד, נאמרו בהקשר של דיון בנושא גירושין ונאמרו לגבי בתי הדין הרבניים הממלכתיים שעוסקים ובקיאים בדיני גיטין ואישות ויש להם יכולת אכיפה גם ללא הסכמת הצדדים.

אין להסיק מדבריו שבזמנינו יש לכלל בי"ד במדינת ישראל דין של מקום הוועד, מה גם שדיון בפני בית דין בענייני ממון נעשה במסגרת חוק הבוררות הישראלי או האמריקאי, ולא ידוע לנו שיש הבדל משמעותי בין החוקים בשתי המדינות. מאחר וכך, אין צורך להיכנס לשאלה האם הדין של כופין לדון בפני מקום הוועד שייך כאן.

4. כוונת הנתבע היא להתחמק ולהזיק לתובע

התובע טען, שכוונת הנתבע בדרישתו להתדיין בחו"ל היא כדי להזיק לתובע ולהתחמק מלשלם לתובע אפילו במקרה שיזכה שם בדין. אולם, לא הוצגו לבית הדין ראיות התומכות בטענת התובע.

עוד טען התובע, שמאחר שפסק מהריב"ל שכל הדין שהתובע הולך אחר הנתבע הוא לטובת התובע (מאחר שהנתבע יקבל את פסק בית הדין של עירו), יכול התובע לטעון "אי אפשר" באותה תקנה ולבקש להתדיין בפני בי"ד במקומו של התובע.

על כך יש להעיר שאין דברי המהריב"ל מוסכמים. הגר"א (סי' יד ס"ק יח) סובר שהכלל שהתובע הולך אחר הנתבע הוא מעיקר הדין; המהרשד"ם (חוי"מ ס' ז) וכנסת הגדולה (חוי"מ ס' יד ס"ק כא) סוברים שאין זה מעיקר הדין אבל לדעתם הכלל לא נתקן לטובת התובע, ע"ש.

בכל מקרה, השיקולים לטובת קיום הדיון במקומו של הנתבע חזקים, ובכלל זה, שממילא מימוש פסק הדין ייעשה בארה"ב כנגד רכושו של הנתבע הנמצא שם.

בשולי הדברים נעיר **כי הנתבע טען** שבהסכם הקמת החברה נקבע שהדיון יתקיים בפני המוסד לבוררות עסקית בישראל. **זווקא התובע התנגד לכך** וטען כי ההסכם לא חל על המחלוקת שבפנינו, וביקש שביה"ד ידון בטענתו.

ה. החלטות

1. לאור המידע שבפנינו, לא ניתן לחייב את הנתבע לקיים את הדיון בבית דין של תורה בישראל.

עמוד 4 מתוך 5

2. כעת על התובע להודיע האם הוא מעוניין לקיים את הדיון במוסד לבוררות עסקית בישראל, כפי שהציע הנתבע או בבית הדין אותו בחר הנתבע בארה"ב או שהוא מושך את התביעה בשלב זה. וזאת תוך 14 יום מהתאריך הנקוב על החלטה זו.
3. ניתן לערער על ההחלטה תוך 7 ימים.
4. אין צו להוצאות כיון שלא נחתם הסכם בוררות.

ההחלטה התקבלה ביום ט"ו בתמוז תשע"ז, 9 ביולי 2017.

בזאת באנו על החתום

הרב עדו רכניץ

הרב יוסף כרמל, אב"ד

הרב דניאל רוזנפלד

עמוד 5 מתוך 5

משרד ראשי: רח' ברוריה 2, ת.ד. 8178 ירושלים 91080 P.O.B 8178 Jerusalem
Main Office: 2 Brurya St. P.O.B 8178 Jerusalem 91080

טל' 02-5371485 Tel 02-5379626 פקס 02-5379626 Fax
www.erezhemdah.org
beitdin@erezhemdah.org ע"ר מס' 580120780

Founders: The Bellows Family, Chicago, Illinois